

Posolstvo svätého Otca Františka

na 59. svetový deň spoločenských komunikačných prostriedkov

Hovorte láskavo o nádeji, ktorá je vo vašich srdciach (porov. 1 Pt 3, 15 – 16)

Drahí bratia a sestry!

V dnešnej dobe poznačenej dezinformáciami a polarizáciou, keď niekoľko mocenských centier kontroluje bezprecedentné množstvo údajov a informácií, sa na vás obraciam s vedomím, že vaša práca novinárov a komunikátorov je potrebná viac ako kedykoľvek predtým. Potrebujeme vaše odvážne odhodlanie zaviesť do centra komunikácie osobnú a kolektívnu zodpovednosť voči bližným.

Keďže jubileum, ktoré tento rok slávime, je obdobím milosti v týchto nepokojných časoch, chcel by som vás týmto posolstvom vyzvať, aby ste sa stali „komunikátormi nádeje“, počnúc tým, že obnovíte svoju prácu a poslanie v evanjeliom duchu.

Odzbrojiť komunikáciu

Dnes komunikácia príliš často nevyvoláva nádej, ale strach a zúfalstvo, predsudky a odpor, fanatizmus a dokonca nenávisť. Príliš často zjednodušuje realitu, aby vyvolala inštinktívne reakcie; slová používa ako ostrie; dokonca používa nepravdivé alebo umne skreslené informácie, aby vyslala posolstvá, ktorých cieľom je vyvolať vášne, vyprovokovať, zraniť. Už niekoľkokrát som zdôraznil potrebu „odzbrojiť“ komunikáciu, očistiť ju od agresivity. Nikdy sa nevypláca redukovať realitu len na slogany. Všetci vidíme – počnúc televíznymi diskusnými reláciami až po slovné vojny na sociálnych sieťach – nebezpečenstvo, že prevládne paradigma sŕňazivosti, opozície, vôle dominovať a vlastniť, či manipulovať verejnú mienku.

Existuje aj ďalší znepokojujúci jav: mohli by sme ho nazvať „programovaným rozptyľovaním pozornosti“ prostredníctvom digitálnych systémov, ktoré nás profilujú v závislosti od logiky trhu a menia naše vnímanie reality. Stáva sa tak, že sme často bezmocnými svedkami istej atomizácie záujmov, čo napokon podkopáva základy našej existencie ako spoločenstva, našu schopnosť spolupracovať na spoločnom dobre, počúvať sa navzájom, chápať dôvody toho druhého. Zdá sa teda, že na sebaapredanie je nevyhnutné určiť si „nepriateľa“, proti ktorému sa dá verbálne vystúpiť. A keď sa druhý stane „nepriateľom“, keď sa mu zatemní tvár a dôstojnosť, aby bolo možné vysmievať sa z neho a zosmiešňovať ho, stráca sa aj možnosť vzbudzovať nádej. Ako nás učil don Tonino Bello, všetky konflikty „nachádzajú svoje korene v ukrytí tváre“¹. Nesmieme sa podriaďovať tejto logike.

Dúfať v skutočnosti nie je vôbec jednoduché. Georges Bernanos povedal, že „dúfajú len tí, ktorí mali odvahu zúfať si nad ilúziami a lžami, v ktorých našli istotu a ktoré mylne považovali za nádej. [...] Nádej je riziko, ktoré treba podstúpiť. Je to riziko rizík“.² Nádej je skrytá cnosť, húževnatá a trpezlivá. Pre kresťanov však nádej nie je voliteľnou alternatívou, ale nevyhnutnou

¹ BELLO, Tonino: „La pace come ricerca del volto“, in: *Omellie e scritti quaresimali*, Molfetta, 1994, 317.

² BERNANOS, Georges: „La liberté, pour quoi faire?“, Paris 1995, tal. preklad „A che serve questa libertà“, in: *Lo spirito europeo e il mondo delle macchine*, Milano, 1972, 255 – 256.

podmienkou. Ako pripomenul Benedikt XVI. v encyklike *Spe salvi*, nádej nie je pasívny optimizmus, ale naopak, je to cnosť „performatívna“, teda schopná meniť život: „Kto má nádej, žije inak; bol mu darovaný nový život“ (2).

Láskavo zdôvodňovať nádej, ktorá je v nás

V *Prvom Petrovom liste* (3, 15 – 16) nachádzame obdivuhodnú syntézu, v ktorej sa nádej dáva do súvislosti s kresťanským svedectvom a komunikáciou: „...uctievajte sväto Krista, Pána, vo svojich srdciach, stále pripravení obhájiť sa pred každým, kto vás vyzýva zdôvodniť nádej, ktorá je vo vás. Robte to však skromne, s bázňou a s dobrým svedomím“. Rád by som sa zastavil pri troch posolstvách, ktoré môžeme z týchto slov vyvodiť.

„Uctievajte Pána vo svojich srdciach“: kresťanská nádej má tvár, tvár vzkrieseného Pána. Jeho prísľub, že navždy bude s nami prostredníctvom daru Ducha Svätého, nám umožňuje dúfať aj proti všetkej nádeji a vidieť skryté omrvinky dobra, aj keď sa zdá, že všetko je stratené.

Druhé posolstvo nás žiada, aby sme boli pripravení zdôvodniť nádej, ktorá je v nás. Zaujímavé je, že apoštol nás vyzýva, aby sme obhájiť nádej „pred každým, kto nás vyzýva“. Kresťania nie sú v prvom rade tí, ktorí „hovoria“ o Bohu, ale tí, ktorí rozprávajú o krásе jeho lásky, o novom spôsobe prežívania všetkých skutočností. Je to prežívaná láska, ktorá provokuje k otázke a žiada si odpoveď: Prečo takto žijete? Prečo ste takí?

Vo vyjadrení svätého Petra nakoniec nachádzame tretie posolstvo: na túto otázku treba odpovedať „skromne, s bázňou a s dobrým svedomím“. Kresťanská komunikácia – ale povedal by som aj komunikácia všeobecne – by mala byť pretkaná skromnosťou a bázňou. Mala by mať štýl „spoločníka na ceste“, napodobňujúci najlepšieho komunikátora všetkých čias, Ježiša z Nazareta, ktorý viedol na ceste dialóg s dvoma učeníkmi z Emauz a vďaka tomu, ako interpretoval udalosti vo svetle Písma, ich srdcia zahoreli.

Snívam o komunikácii, ktorá by z nás dokázala urobiť spoločníkov na ceste pre mnohých našich bratov a sestry, aby sme v nich v týchto nepokojných časoch oživilí nádej. O komunikácii, ktorá dokáže prehovoriť k srdcu a vzbudzuje nie vášnivé reakcie vedúce k uzavretosti a hnevu, ale postoje otvorenosti a priateľstva; ktorá dokáže poukázať na krásu a nádej aj v tých zdanlivo najzúfalejších situáciách; ktorá dokáže vyvolať angažovanosť, empatiu, záujem o druhých. O komunikácii, ktorá nám pomáha „uznať dôstojnosť každej ľudskej bytosti a spoločne sa starať o náš spoločný dom“ (encyklika *Dilxit nos*, 217).

Snívam o komunikácii, ktorá nepredáva ilúzie ani obavy, ale dokáže dať dôvod na nádej. Martin Luther King povedal: „Ak môžem niekomu na svojej ceste pomôcť, ak môžem niekoho potešiť slovom alebo piesňou... potom som nežil nadarmo“.³ Aby sme to dokázali, musíme sa vyliečiť z „chorôb“ protagonizmu a sebavtážnosti, vyhnúť sa riziku, že sa budeme navzájom prekrikovať: dobrý komunikátor sa stará o to, aby tí, čo počúvajú, čítajú alebo sa pozerajú, mohli byť zapojení, mohli byť blízko, mohli nájsť tú najlepšiu časť seba a vstúpiť s týmito postojmi do rozprávaneho príbehu. Takáto komunikácia nám pomáha stať sa „pútnikmi nádeje“, ako to zaznieva v motte jubilea.

³ KING, Martin Luther: kázeň „*The Drum Major Instinct*“, 4. februára 1968.

Dúfať spoločne

Nádej je vždy komunitným projektom. Zamyslime sa na chvíľu nad veľkosťou posolstva tohto milostivého roka: pozvaní sme všetci – naozaj všetci! – aby sme začali odznova, aby sme dovolili Bohu nás pozdvihnúť, aby sme mu dovolili objasť nás a obdarovať nás milosrdenstvom. V tom všetkom sa prelína osobný i komunitný rozmer. Vydávame sa na cestu spoločne, putujeme s mnohými bratmi a sestrami, spoločne prechádzame svätými bránami.

Jubileum má mnoho sociálnych dôsledkov. Spomeňme si napríklad na posolstvo milosrdenstva a nádeje pre tých, ktorí žijú vo väzniciach, alebo na výzvu k blízkosti a nežnosti voči tým, ktorí trpia a sú na okraji spoločnosti.

Jubileum nám pripomína, že tých, čo sú tvorcami pokoja „*budú volať Božími synmi*“ (Mt 5, 9). A tým nás otvára pre nádej, zameriava na potrebu pozornej, skromnej, reflexívnej komunikácie, schopnej ukázať cestu k dialógu. Preto vás povzbudzujem, aby ste objavovali a rozprávali mnohé príbehy dobra ukryté medzi riadkami správ a napodobňovali tak zlatokopov, ktorí neúnavne preosievajú piesok, hľadajúc drobnú zlatinku. Je dobré nájsť takéto semienka nádeje a dať o nich vedieť. Pomôžte svetu, aby bol o niečo menej hluchý k volaniu najmenších, o niečo menej ľahostajný, o niečo menej uzavretý. Aby sme vždy dokázali nájsť iskierky dobra, ktoré nám umožňujú dúfať. Takáto komunikácia môže pomôcť utvárať spoločenstvo, aby sme sa cítili menej osamelí a znovuobjavili dôležitosť spoločného kráčania.

Nezabudnúť na srdce

Drahí bratia a sestry, zoči-voči závažným výdobytkom techniky vás pozývam, aby ste sa starali o svoje srdce, o svoj vnútorný život. Čo to znamená? Dám vám niekoľko podnetov.

Buďte pokojní a nikdy nezabúdajte na tvár druhého; hovorte k srdcu žien a mužov, v službe ktorých vykonávate svoju prácu.

Nedovoľte, aby vašu komunikáciu viedli inštinktívne reakcie. Vždy rozsievajte nádej, aj keď je to ťažké, aj keď to stojí veľa síl, aj keď sa zdá, že to neprinesie ovocie.

Snažte sa viesť komunikáciu, ktorá dokáže liečiť rany nášho ľudstva.

Dajte priestor dôvere srdca, ktorá ako útlý, no odolný kvet nepodlieha búrkam života, ale kvitne a rastie na tých najneočakávanejších miestach: v nádeji matiek, ktoré sa každý deň modlia, aby sa ich deti vrátili zo zákopov vojnového konfliktu; v nádeji otcov, ktorí migrujú uprostred tisícok rizík a nástrah v snahe nájsť lepšiu budúcnosť; v nádeji detí, ktoré sa dokážu hrať, usmievať a veriť v život aj uprostred vojnových trosiek a v chudobných uliciach favel.

Buďte svedkami a podporovateľmi komunikácie bez nepriateľstva, ktorá šíri kultúru starostlivosti, buduje mosty a preniká cez viditeľné i neviditeľné múry našej doby.

Rozprávajte príbehy presiaknuté nádejou, majte na srdci náš spoločný osud a spoločne píšete dejiny našej budúcnosti.

To všetko môžete a môžeme robiť s Božou milosťou, ktorú nám jubileum pomáha prijať v hojnosti. Za to sa modlím a žehnám každého z vás i vašu prácu.

V Ríme pri sv. Jánovi v Lateráne 24. januára 2025, na liturgickú spomienku sv. Františka Saleského

František

.